

ПРОТОКОЛ

София, 13.06.2013 г.

от Обществено обсъждане на доклади относно

- **Определяне на преференциални цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници.**
- **Определяне на цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, когато инвестицията за изграждането на енергиен обект за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници се подпомага със средства от национална или европейска схема за подпомагане.**

Днес, 13.06.2013 г. от 10:00 ч. в сградата на ДКЕВР се проведе обществено обсъждане, ръководено от председателя на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) Анжела Тонева.

На заседанието присъстваха членовете на Комисията Илиян Хр. Илиев, Михаил Димитров, Еленко Божков, Илиян Б. Илиев, Милена Миланова, Димитър Димитров и Главният секретар Емилия Савева.

На заседанието присъстваха директорите на дирекция "РК - електроенергетика и топлоенергетика", дирекция ИАРП и експерти от ДКЕВР.

С писмо на ДКЕВР с изх. № Е-13-00-18/11.06.2013 г., като заинтересовани лица бяха поканени **Министерство на икономиката и енергетиката, Омбудсман на Република България, „НЕК” ЕАД, „ЕСО” ЕАД, „ЧЕЗ Разпределение България” АД, „ЕВН България Електроразпределение” АД, „Калиакра Уинд Пауър” АД, „Енерго Про България” ЕАД, НСНЕ Екоенергия, Българско акционерно дружество „ГРАНИТОИД” АД, Съюз на производителите на екологична енергия – БГ, Българо-японска асоциация за вятърна и фотоволтаична енергия, Българска асоциация за вятърна енергия, Асоциация на производителите на екологична енергия, „Сентрал Хидроелектрик Дьо Булгари” ЕООД, Институт за публично-частно партньорство, „Биогаз Север БГ” ООД, „Бул Еко Енергия” ООД, Българска хидроенергийна асоциация, РУВ Пауър България АД, Българска ветроенергийна асоциация, Българска соларна асоциация, Българска фотоволтаична асоциация, Обединен съюз за зелена енергия и Алианс за устойчиво развитие.**

На общественото обсъждане присъстват:

- г-н Николай Налбантов – директор дирекция в МИЕ
- г-н Дамян Христов – ръководител отдел в „НЕК” ЕАД
- г-жа Румяна Кръстева - ръководител отдел в „ЕСО” ЕАД
- г-жа Зорница Генова – директор Регулация в „ЧЕЗ Разпределение България” АД
- г-жа Илина Стефанова – ръководител Регулация в „ЕВН България Електроразпределение” АД
- г-н Пламен Стефанов – пълномощник на „Енерго Про Продажби” АД
- г-н Красимир Костадинов – изпълнителен директор на Българо-японска асоциация за вятърна и фотоволтаична енергия
- г-н Събин Тихов - изпълнителен директор на Българска асоциация за вятърна енергия
- г-н Пепи Трайчев – управител на „Сентрал Хидроелектрик Дьо Булгари” ЕООД
- г-н Красимир Кръстев – управител на Институт за публично-частно партньорство
- г-н Красимир Влъчков – управител на „Бул Еко Енергия” ООД

- г-н Пламен Дилков – управител на ПВБ Пауър България АД и Българска хидроенергийна асоциация
- г-жа Марияна Янева – изпълнителен директор на Българска ветроенергийна асоциация
- г-жа Малинка Николова – член на УС на Българска соларна асоциация
- г-н Васил Петев - Българска фотоволтаична асоциация
- г-н Илиян Петков – член на УС на Обединен съюз за зелена енергия
- г-н Велизар Киряков – председател на Асоциация на производителите на екологична енергия
- г-н Андрей Бъчваров – председател на Българска асоциация за биомаса
- г-н Красимир Дачев – председател на Асоциация на потребителите на дървесина в България
- г-н Иван Хиновски – БЕХ НПО
- г-н Адриан Робинсон – ръководител отдел ВЕИ в „Агрива Груп Холдинг” АД
- г-н Александър Воденичаров – технически директор на „Балканика Енерджи” АД
- г-н Николай Николов – главен инженер на „Градус 1” ООД
- г-н Методи Митев – Движение на протестиращите „Освобождение
- г-н Николай Ялъмов – упълномощен представител на Екоенерджи Мениджмънт
- г-н Димитър Димитров – управител на Енерджи Системс ООД
- г-н Иван Тошев – ръководител проект в „Ветос” ООД
- г-н Венелин Новаков – национален координатор на Национална инициатива „Социална солидарност”
- г-н Борислав Пантев – управител на Горичане Енерджи
- г-жа Катерина Марчовска – управител на „Грийн Билд БГ” ЕООД
- г-н Валентин Колев – Технически университет
- г-жа Албена Симеонова – председател на Фондация за околна среда и земеделие
- г-н Милян Арсов – консултант в Глобал Грийн Сити
- г-жа Ивета Балиева – изпълнителен директор на Грийн Форест Проджект
- г-жа Елица Миладинова – консултант на Тракия Енерджи
- г-н Якоб Джаров – Зауберг Инженеринг
- г-н Ивайло Марковски – Ти Ем Инженеринг
- г-н Макари Новев – Федерация на потребителите
- г-жа Даниела Стоичкова – председател на Българска асоциация за устойчива енергия
- Борислав Сандов – ПП Зелените

Омбудсман на Република България, „Калиакра Уинд Пауър” АД, НСНЕ Екоенергия, Българско акционерно дружество „ГРАНИТОИД” АД, Съюз на производителите на екологична енергия – БГ и „Биогаз Север БГ” ООД **не изпращат свои представители.**

Общественото обсъждане се отразяваше от представители на средствата за масова информация.

На интернет страницата на Комисията са публикувани доклад относно определяне на преференциални цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници и доклад относно определяне на цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, когато инвестицията за изграждането на енергиен обект за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници се подпомага със средства от национална или европейска схема за подпомагане.

Председателят Анжела Тонева откри общественото обсъждане и даде думата на присъстващите за изказвания.

А. Тонева:

Темата, която ще обсъждаме, е твърде сериозна и засяга не само производителите на електрическа енергия от ВЕИ, но и крайните потребители на електрическа енергия. В Комисията постъпи доклад от работна група, назначена със заповед на председателя, от дирекция “РК - електроенергетика и топлоенергетика”, дирекция ИАРП и дирекция Правна относно определяне на преференциални цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници. Давам думата на г-жа Екатерина Истаткова да представи накратко начина, по който са изчислени цените, и промените, които са настъпили от действащите цени.

Е. Истаткова – директор дирекция ИАРП:

В разпоредбата на чл. 32, ал. 2 от ЗЕВИ подробно са посочени ценообразуващите елементи и критериите, които следва да се отчитат при определяне на преференциалните цени за целия срок на договор за изкупуване на електрическа енергия от възобновяеми източници. При определянето на цените на електрическата енергия за всеки ценообразуващ елемент, който е регламентиран в чл. 32, ал. 2 от ЗЕВИ и в Наредбата, са използвани данни от официалните източници, които конкретно са посочени и в доклада. Цените са определени чрез изчисляване на настоящата стойност на финансовите потоци, получени чрез определените от Комисията осреднени необходими приходи при горепосочените ценообразуващи елементи. Цените са анюитетни за периода на задължително изкупуване на електрическата енергия, като при изчисляването на настоящата стойност сме използвали дисконтов фактор от 5,37%, изчислен при капиталова структура 37% собствен капитал и 70% привлечен капитал. Данните са от източници от БНБ, а именно доходност от лихвоносни 10-годишни ДЦК, осреднени за 2012 г., от 3,45 % и лихвени проценти по нов бизнес кредит в евро над 5 г. за периода 01.01.2012 г. - 01.12.2012 г. от 6,53%. Предложихме и нова тарифна структура по отношение на цените на електрическата енергия, произвеждана от вятърни електрически централи, с цел по-справедливо отразяване и отчитане на специфичните инвестиционни разходи на единица мощност и ефективност на съответните генериращи мощности. Размерът на всеки ценообразуващ елемент е подробно посочен при определянето на цената при съответната технология за производство на електрическа енергия от ВЕИ.

По отношение на актуализацията на биомасата на цената съгласно изискванията на 32, ал. 4 от ЗЕВИ, ДКЕВР актуализира с коефициент утвърдените с решение № Ц-18/20.06.2011 г. и с № Ц-18/28.06.2012 г. цени на биомасата с коефициент, който отразява изменението на стойността на разходи за суровини за производство на енергия, разходи за горива, за транспорт и труд и разходи за работна заплата. Източниците, които използваме при определянето на тези цени, са регламентираны в ЗЕВИ. По данни на НСИ изменението на средната годишна работна заплата по трудово и служебно правоотношение спрямо предходната календарна година е 11,7%. Този коефициент е използван при индексирването на разходите за труд и работна заплата при биомасата. По данни на МЗХ е използван средният индекс на изменението на цените на дървесината за технологична преработка и дървата за горене за периода 01.04.2012 г. – 31.03.2013 г. спрямо периода 01.04.2011 г. – 31.03.2012 г., който е 7,4%. По отношение на останалите видове биомаса е използван обявеният от НСИ средно годишен индекс на потребителските цени за предходната година от 3%. По отношение на разходите за горива и транспорт също е използван инфлационен индекс, като данните са сравнени и с цените на горивата от международни източници, например Евростат. При така използваните параметри и коефициенти, подробно в доклада са описани цените на отделните видове енергийни източници съгласно закона.

Н. Налбантов – МИЕ:

В момента няма да изразявам становище по представените доклади и предложенията за преференциални цени на електрическа енергия от ВЕИ. Ще изслушаме всички становища и ще запазим правото си на писмено становище.

Д. Христов – „НЕК” ЕАД:

Запознати сме подробно с докладите на работните групи за преференциални цени. На този етап нямаме възражения. Ще се върви нататък по веригата на ценообразуване, разходите, които предизвикват новите въведени мощности ВЕИ, в разходите за закупуване на електрическа енергия на обществения доставчик и крайните снабдители. Запазваме си правото в законоустановения срок да представим писмено становище, ако имаме някакви бележки.

Р. Кръстева - „ЕСО” ЕАД:

Ако е необходимо, ще представим писмено становище. В момента няма да коментираме.

З. Генова – директор Регулация в „ЧЕЗ Разпределение България” АД:

Запознахме се с публикувания доклад. За момента нямаме забележки и възражения по написаното в него. Считаме, че така определените цени отразяват усилията на специализираната администрация да направи анализ и ревизия на всички участници в сектора за създаване на стабилна и устойчива среда. Запазваме си правото да представим писмени бележки в законоустановения срок.

И. Стефанова – „ЕВН България Електроразпределение” АД:

От ЕВН България Електроразпределение” АД се запознахме с предложените на интернет страницата доклади. По отношение на ценообразуването имаме няколко бележки. Едната сме представили в Комисията писмено. Свързана е със стимула за инвестиране във високоефективни централи на биомаса. За нас това стимулиране препоръчваме да бъде обвързано с критерии за постигане на висока ефективност на самите централи. Преференциалната цена да бъде обвързана с критерий за постигната ефективност. Представили сме австрийски и немски опит във връзка със стимулирането на централи на биомаса. Нашите опасения са, че в Западна Европа вече има доста голям брой централи, които са пред фалит, във връзка с неконтролираното стимулиране. Затова сме препоръчали на Комисията и МИЕ да обмислят възможности за обвързване на преференциалната цена с постигнатата висока ефективност. Другата ни бележка е във връзка със средната годишна продължителност на работа на централите. В нашите дружества вече има натрупан достатъчно опит и данни. Виждам, че Комисията е ползвала доклад на БАН във връзка с осреднените стойности на средната годишна продължителност на работа на централите. Според нас е препоръчително да се обсъдят и вече натрупаните данни в дружествата относно работата на всеки вид централи и да се помисли дали тези стойности, които в момента Комисията ползва, не следва да бъдат актуализирани във връзка с действителните данни, които ние вече имаме. Нещо, което не е до такава степен свързано с конкретния доклад, но отново апелираме към промени в механизма за компенсиране на разходите на крайните снабдители и обществения доставчик във връзка с закупуването на зелената енергия и високоефективното комбинирано производство. Нееднократно сме сезирали Комисията във връзка с тези разходи и с този проблем, който е споделена отговорност на всички нас, да го решим възможно най-скоро. Ще представим писмени бележки в срок.

Пл. Стефанов – „Енерго Про Продажби” АД:

Ние си запазваме правото да внесем писмено становище. Също използвам случая да припомня, че нашият проблем е другаде, с огромните непокрити разходи за закупуването на зелена енергия.

Кр. Костадинов – Българо-японска асоциация за вятърна и фотоволтаична енергия:

Искам да попитам наложителен ли е този доклад, наложително ли е да се приемат цени, които на практика не развиват тези сектори. На кого е необходим този доклад? На кого са необходими тези цени? Не може ли да имаме нулева година, както се предлага за всички други, след като не е готова Комисията в момента да създаде условия да привлече инвеститори. Основната цел на тези цени е да дойдат нови инвеститори. Предполагам, че членовете на Комисията са се запознали внимателно, въпреки краткото време, с което са разполагали, и са установили, че този доклад може да бъде представен на официално обсъждане и да се утвърдят цени. Знаем, че в ЗЕВИ има член и алинея, която позволява това да става всеки път, когато има промени в инвестиционните разходи. В момента не зная какви са съображенията на дирекциите, които друг път си пишат имената, този път са анонимни.

А. Тонева:

За сметка на това сега са тук и се представят пред Вас със становище.

Кр. Костадинов – Българо-японска асоциация за вятърна и фотоволтаична енергия:

Разбирам, че желанието на Комисията е да бъдат затвърдени ограниченията за развитие на сектора от вятърна и фотоволтаична енергия. Аз не мога да коментирам колегите от ВЕЦ-овете и от биомаса и биогаз, но предложението на нашата асоциация ще бъде за този момент да се запазят цените, които са действащи. По-късно, след като се обсъдят в детайли, и направите вътрешните организационни промени, да излязат цени, които са реални. Говорим за инвестиционни разходи, говорим за политически риск, говорим за други фактори, които в този доклад не са отсеяни. След въвеждане на тази временна такса от регулатора през м. септември 2012 г., променена е бизнес средата за целия сектор. Инвеститорите в момента очакват регулаторът наистина да си застане на мястото и да коригира тази обстановка. Ще представя писмено становище.

С. Тихов - Българска асоциация за вятърна енергия:

Ще представим писмено становище.

П. Трайчев – „Сентрал Хидроелектрик Дьо Булгари” ЕООД:

Ще представим писмено становище.

Кр. Кръстев – Институт за публично–частно партньорство:

За да пестя време, ще акцентирам върху най-големите „виновници” за сегашното състояние – фотоволтаиците. Както е известно на експертите, от 06 юни ЕС въведе мита в размер на 11,8% върху модулите, което означава, че инвестиционните разходи на една нова фотоволтаична централа се увеличават от порядъка на 7-8%. Това не е отчетено в предложените цени. Тъй като е ясно, че няма нито политическа воля, нито институционална воля да се развиват по-големи централи от 1 МВт, предложението ми е следното: До 30 кВт (на покриви) да се запази старата цена от 290 лв./МВтч, за индустриални обекти до 200 кВт да се запази също старата цена. Останалите цени Ви преценете дали не трябва да коригирате на база на митото на ЕС. Да се надяваме, че през август няма да бъдат качени митата от 48% до 60%, както има декларации. Надявам се, че много хора в тази зала ще бъдат щастливи, но се надявам това да не се случи, за да може да се развива секторът в целия свят, включително и в България. Убеден съм, че Комисията трябва да даде шанс на марките централи за фотоволтаици да започнат най-после да се развиват в България. Досега се правят какви ли не опити от всички посоки те да бъдат блокирани.

Кр. Влъчков – „Бул Еко Енергия” ООД:

Ще представим писмено становище.

Пл. Дилков – ПВБ Пауър България АД и Българска хидроенергийна асоциация:

Ще внесем писмено становище, но искам да илюстрирам основните му елементи. Прочетохме много внимателно доклада. Той не се отличава сериозно от докладите от предишни години. Надяваме се рано или късно да се отвори една нова страница. Има един постоянен дебат между нас и Комисията. Искаме да знаем не просто от кои сайтове се вземат някакви данни, а искаме да знаем какви данни в конкретика се взимат от съответните сайтове. В един параграф изброени всички сайтове не означава нищо. Кои данни, откъде са взети, защото иначе ние не можем да проследим методологията. Като казваме, че не можем да проследим методологията, каква е методологията? Декларирани ценообразуващи елементи, които влизат в каква формула? Много ми е странно, че това вече години наред е искано от страна на асоциациите и години наред не се публикува. Няма никаква държавна тайна. Ако Вие публикувате формулата и покажете точно как в тази формула влизат ценообразуващите елементи, първо, можем да я прегледаме, второ, можем да дадем становище по самата методология. Ние, гледайки само ценообразуващи елементи, за които не знаем как са образувани, декларирано е, имайки предвид ЕК кои конкретни данни в коя конкретна формула. Това е основната структура и предишните доклади винаги са били в тази структура и ние винаги сме внасяли същото становище. Имаме нужда от конкретната формула, имаме нужда от отделните ценообразуващи елементи как са образувани.

Що се отнася до хидроенергетикта, хидроенергетикта не е нещо, което може да се прави спекулативно, месец за месец, 3 месеца за 3 месеца, на базата на някакви регулаторни рамки. Хидроенергетикта е един сектор, където една инвестиция средно, строителството на една инвестиция средно, трае 3 години. Ежегодно не може да се променя в хидроенергетикта норма на възвръщаемост и други елементи, веднъж като е започнало строителството ние да го затворим в регулаторния период. Хидроенергетиката има и отговорности. Какво се случва, когато не се позволи на един производител да работи? Това е огромен проблем за производителя. Какво се случва в хидроенергийния сектор, ако един производител не работи? Това става огромен проблем за цялото население. Хидроенергетиката винаги трябва да бъде в перфектно състояние, винаги трябва да бъде поддържана, винаги трябва да има нужните инвестиции в този сектор, тъй като ние отговаряме за десетки хиляди души, които живеят зад нашите съоръжения. Представете си, ако те подадат или се отворят клапи, ако генерираме високи вълни.

Инвестиционните разходи. Ние нямаме поглед как точно са определени, например до 30 м., 7 400 лв./кВтч инсталирана мощност.

А. Тонева:

Колеги, може ли точно да се отговори на въпроса? Аз приемам изцяло Вашата препоръка, прав сте, трябва да се напише формулата, за да се разбере точно как се получава цената. Предлагам на колегите в проекта на решение, което ще предложат на Комисията, да я напишат точка по точка и по ценообразуващи елементи.

В. Боросов – експерти:

Може би по-разумно в момента е да продължим същата дискусия в една работна група. Виждам, че има сериозни разминавания относно ценови параметри и инвестиционни разходи, вероятно може би за русловите централи най-после е дошъл моментът, в който ще бъдат отделна категория. Но нека продължим в една бъдеща работна група, макар и за къс период от време.

А. Тонева:

Въпросът беше конкретен, дали сега можем да отговорим?

Пл. Дилков – ПВБ Пауър България АД и Българска хидроенергийна асоциация:

Това, което чувам, е точно това поведение, което ние очакваме от Комисията. Ние не очакваме чудеса, ние очакваме да бъдем чути, да бъдат отворени работни групи. Нашето становище да не е просто отразено формално. Предишни години винаги сме подавали становища и винаги в крайното решение пишеше „предвид и становището”. Нека все пак се чуем. Имате известен период преди окончателно да утвърдите доклада. Г-н Баросов спомена русловите централи. Русловите централи нито са отразени като ценообразуване, не са отразени дори в текстовете. Точно за това говорим. Те имат специфика, те трябва да гарантират водния отток, те трябва да гарантират сигурността на хората. Това са диги, зад които има населени места. Молбата ми е не само да приемете нашето становище, но ако е възможно, в този период да се отвори една дискусия, където да ни запознаете с методологията. Ние да Ви представим първите четири реализирани на Балканите руслови централи, които са реализирани от нашата компания. Това е факт. В момента има колеги, които отскоро вкараха в експлоатация изцяло руслови централи, без деривации, без деривационни канали, без нищо. Мислим, че има какво да сложим на масата като опит, който да бъде прегледан, да бъде видяно дали нашите твърдения са верни, дали могат да бъдат приети и на базата на този диалог да се оформи за нисконапорните руслови централи, които генерират базова енергия, които нямат нужда от студен резерв, които нямат нужда от балансиране. Произведената ни енергия дори не отива в подстанции. Ние имаме присъединени потребители направо към нашите централи. Ние сме един сектор, който трябва да бъде разгледан, трябва да бъде отразен. В ЗУТ например е разгледан като отделен сектор, защото спецификата на строителството в руслото на река, на съоръжения, които са напорни съоръжения, се изисква други отговорности.

Това ми е молбата. Това, което чух, ако наистина е намерението на Комисията, да ни предостави данните за методологията и да отвори един дебат, ние нищо друго не искаме.

М. Янева – Българска ветроенергийна асоциация:

Искам да подкрепя колегата от Българска хидроенергийна асоциация. За нас е много важно да имаме точните данни, които сте използвали, и методологията, за да може коректно да представим и нашите становища. Искам да приветствам и желанието за оформянето на работна група със специалисти. Тази година с удоволствие отбелязвам, че Българската ветроенергийна асоциация е посочена и като източник. Бих искала да потвърдя готовността на експертите на асоциацията да си сътрудничат с експертите на Комисията за правилното структуриране на стимулите към този бизнес.

По отношение на предложените цени за вятърна енергия в този доклад. Искам да обърна внимание за една фактическа грешка, която смятаме, че е допусната, по отношение на цената определена за централи над 1 МВт. Сборът от ценообразуващите елементи – експлоатационни разходи и разходи за амортизации и възвръщаемост е 143,76 лв./МВтч, а не както е записано 139 лв./МВтч. Предполагам, че се е получило някакво объркване с доклада за цените, които са за инсталации, субсидирани от национална или европейска схема. Като цяло смятаме, че в момента даденото намаляване за пореден път на нормата за възвръщаемост в сектора отнема инвестиционната инициатива, тъй като посочената възвръщаемост е под лихвените проценти, които могат да бъдат получени на депозит в България. Специално за по-големите централи смятаме, че са подценени разходите - инвестиционните и експлоатационните. За инвестиционните, за по-големите централи разходите по присъединяване са по-големи. Смятаме, че това не е отчетено и не са отчетени някои специфика на пазара, като наложените утежнения вследствие на цена за достъп или ограничение на производството, които за ветроенергийния сектор са постоянни в района на Добрич. Това не позволява дори на вече съществуващи централи да

изпълняват своите бизнес планове. Ще представим детайлно становище за всеки един от ценообразуващите елементи в установения срок.

М. Николова – Българска соларна асоциация:

Много е странен докладът. Като структура има повече подробности. За първи път има малко повече източници за инвестиционните разходи, но трябва наистина да вземете под внимание тези защитни мита, защото само след един месец те ще формират увеличение на цената с 30-40%. Тогава ние ще поискаме увеличение, не зная дали има смисъл. Ако може по параметри да разгледаме ценообразуващите елементи, извинявайте, обаче кредитиране с лихва от 6,53% няма. Данните от БНБ, не зная каква е тази грешка, която се е получила, но това трябва да се отчете.

Основното, за което си говорим години наред – експлоатационните разходи за фотоволтаиците. За централи от 30 кВт дирекцията смята, че 1000 лв. са достатъчни за поддръжката на една фирма, на едно юридическо лице за година. Гаранции ли да си платим, на счетоводител ли (защото фирмите са по ДДС), осигуровки на управителя дори не могат да се заплатят от тази сума, да не говорим за някаква заплата за работник и за реалната поддръжка на централата? Ще Ви бъде изпратено становище и се надявам наистина да обсъдим доклада. Виждам, че Комисията се отваря към нас за пръв път от много време, за което Ви поздравявам и се надявам това да продължи.

В. Петев - Българска фотоволтаична асоциация:

Аз също мога да подкрепя колежката от соларната асоциация, че за пръв път виждаме даване на източници за икономическа и финансова информация, които са световно признати, но със забележката, че данните, които виждаме в доклада, са от януари-април, което вече е нерелевантно в край на юни, особено за фотоволтаичните инсталации, тъй като цените на панелите вече са вдигнати с 50% от нивата февруари-март и това се дължи първо на заплахата за налагане на мита на китайските производители, и второ, от този месец налагането на реални мита в размер на 11,8% и декларираните мита от 47,8% от 06.08.2013 г. За целия регулаторен период инвестиционните разходи ще бъдат вдигнати с минимум 30-40% от данните, които са били януари, февруари и март месец тази година. Искам също да потвърдя, че капиталова структура от 30% собствен капитал за български малки и средни фирми в момента през последните 2 г. е невъзможно за България, както и тези нива на заеман капитал. Искам да разберем мотивите и методологията, които използвате, за да аргументирате различните норми на възвръщаемост за различните участници в енергийния пазар и енергийния сектор, с постоянното намаляване на нормата за възвръщаемост за възобновяемите производители от една страна и далеч несъщото отношение към разпределителни дружества или производители на друг вид енергия. Какви са мотивите и каква е използваната методология? Искам да подкрепя, че разходите, особено за малки инсталации, е невъзможно да бъдат такива, защото в тях голям процент от разходите са разходи за управление и поддържане на самото дружество.

Искам да попитам по какъв начин са включени в експлоатационните разходи разходите за цена за достъп от още валидното Ваше решение № Ц-33, които наистина за инсталации, въведени след 01.09.2012 г., са в размер на 1%, но въпреки това е много съществено перо в разходите, особено на малките инсталации. Направен ли е анализ на действителните възможни проекти, които могат да бъдат построени през този ценови период, и какви са резултатите от този анализ? Какви мощности предвиждате, че могат да бъдат присъединени по видове групи за фотоволтаични инсталации?

А. Тонева:

Решението за мощностите, които могат да се присъединяват към мрежите е предстоящо. Всички писмени становища ще получат отговор.

В. Петев - Българска фотоволтаична асоциация:

Не, ние ще представим писмено становище. Ще използвам възможността да Ви попитам решението за цените, както и за предстоящите мощности, как корелира с продължаващото поведение на едно от ЕРП-та, което продължава да дава отрицателни становища за фотоволтаични покривни инсталации по чл. 24, въпреки Вашето становище от февруари тази година, в което изрично Комисията казва, че тези инсталации не подлежат на отрицателно становище и трябва да бъдат присъединяване. Това противоречи на закона и е съществено нарушение на лицензионния режим на работа на разпределителното дружество.

И. Стефанова – „ЕВН България Електроразпределение” АД:

Ние ще отговорим на въпрос на Комисията, не на участник в заседанието. Ако Комисията желае да ни попита....

А. Тонева:

Ние имаме решение, искате ли да отговорите сега на въпроса?

И. Стефанова – „ЕВН България Електроразпределение” АД:

Въпросът е свързан не само с отрицателните становища, които ние получаваме, въпросът е свързан по-скоро със съгласувателната процедура, която сме длъжни да проведем.

В. Петев - Българска фотоволтаична асоциация:

В становището на ДКЕВР, ние сме отправили писмено запитване към Комисията преди няколко дни, изрично пише, че не подлежат на съгласувателна процедура инсталации по чл. 24 от ЗЕВИ. Изрично е записано, че становищата се изпращат в ДКЕВР и се публикуват на сайта на разпределителното дружество.

И. Стефанова – „ЕВН България Електроразпределение” АД:

Ние сме длъжни да проведем съгласувателна процедура за всички централи на средно напрежение, които присъединяваме, с „НЕК” ЕАД във връзка с изискванията на Наредба №6.

А. Тонева:

Вие имате различно становище от това, което е изпратила Комисията?

И. Стефанова – „ЕВН България Електроразпределение” АД:

Ние спазваме реда, който е предвиден по Наредба №6. Нека прегледаме какви са изискванията точно, които са отправени към нас, но аз твърдя, че ние спазваме Закона и разпорежданията на Наредбата и Комисията. Мисля, че нямаме пропуски в присъединяването на нови централи.

Е. Божков – член на ДКЕВР:

Госпожата от „ЕВН България Електроразпределение” АД сега се оправдава с „НЕК” ЕАД. Ние няма да отговаряме на въпросите, след като имаме становище, а ще Ви санкционираме.

И. Петков – Обединен съюз за зелена енергия:

Запознати сме с доклада. Ще представим писмено становище. Имам един конкретен въпрос. Ако може все пак, да бъде посочено в отделните цени каква е цената за достъп, която е предвидена като част от експлоатационните разходи?

А. Бъчваров – Българска асоциация за биомаса:

Благодаря Ви за законосъобразния доклад. Ние ще изпратим наше писмено становище, което вече се подготвя. Искам да повдигна от позицията на най-засегнатия сектор – биомаса, в сравнение с другите сектори, и от позицията на участващи с 20 MWt в енергийния микс на страната, темата за нарушен обществен интерес, категорично е нарушен общественият интерес. Приветствам желанието на Комисията да се създават работни групи и да създадем един диалог, който е базиран на факти, с които ние да работим. Представителите на съответните асоциации са вложили колосален труд години наред. Проекти на биомаса се създават в продължение на години. Бидейки категорично засегнати от предложената промяна на цените, искам да повдигна на първо място нашето становище за засегнат обществен интерес, който предполагам ще се съгласите, е основна тема. Г-жа Истаткова спомена няколко факти за корекция на работната заплата, а ние знаем, че сме бедна държава. Не чух нищо за промяна на капиталовите разходи. Колегите от ЕВН повдигнаха въпроса за преразглеждане на съществуващи празни мощности. Такива практически почти няма. Ние знаем всички централи на биомаса в България, знаем колко ток произвеждат и се опитваме да правим нови. Искам да мина през няколко основни точки, преди да стигна до конкретни примери, какви грешки виждаме до момента във Вашите калкулации, които се надяваме заедно да коригираме. Една централа на биомаса осигурява заетост, за огромно Ваше учудване, на над 100 човека. Ние предвиждаме до 2020 г. възможност да се генерират над 30 хил. работни места и сме готови да защитим това с цифри. Централите на биомаса, освен че утилизират отпадъците, създават работни места в райони с висока безработица. Тези хора няма какво да ядат там, тези хора купуват дърва на преференциални цени, продават ги (ако могат или просто ги крадат). Тези хора горят тези дърва и замърсяват въздуха. МОСВ излезе в началото на м. май със становище за замърсяването. Централата на биомаса е когенерационна. Тя освен електрическа енергия, която продаваме, за да се осмисли тази инвестиция, генерира топлинна енергия, която може да се предостави на населението.

Искам да посоча няколко примера за грешки, допуснати при изчисленията. Откъде уважаемите колеги от Комисията взимат своите данни? Ние намерихме източникът на ДКЕВР за пазарни рискови премии. Вие вземате 2.63% и пропускаете да добавите правото за развити пазари от близо 6%, възвръщаемостта трябва да е поне 8%. Вашият подход е правилен, но Вие имате проблем с допускането на параметри, които са грешни. Не може с грешни параметри да направите правилна калкулация.

Кр. Дачев – Асоциация на потребителите на дървесина в България:

Въпросът с биомасата много елегантно може да бъде решен и на практика ДКЕВР го реши преди няколко години с решението биомасата да се използва от отпадъчната селскостопанска продукция, отпадъчната промишлена продукция, отпадъчна от горска промишленост. Благодарение на тежкия корупционен натиск, тежкия политически натиск, това Ваше решение беше изкривено и просто не се прилага. Ако Вие приложите Вашето решение, този въпрос 99% ще бъде решен. На базата на това решение, изкривявайки го, започнаха да ходят и да режат в гората дървесина, да я горят, говоря за създадени малки централи. А във Вашето решение навсякъде е записано, че всички 6 или 8 вида производства са с използване на отпадъчна продукция. Ако това се приложи, нито ще има натиск при Вас, нито ще има някакъв друг обществен интерес, защото така ще се решат с един удар много въпроси. България е зарината от боклуци. Това е единственият начин, ако се въведат нови системи на кипящ слой, да може да се изгарят всички тези неща, за които говорим. Не съм съгласен с някои от изказалите се преди мен асоциации, че трябва да търсим инвеститори. Инвеститори не на всяка цена, а инвеститор, който да донесе полза за обществото. Стига с тези нулеви години. Ние произвеждаме, вече втора година страдаме, има нулева година, производството не може да чака. В момента нас ни затиска Министерството на екологията, трябва да утилизираме този отпадък, нямаме право да депонираме този отпадък. Какво да правим с отпадъците, аз генерирам всеки ден 100 т.? Абсолютно не съм съгласен с Вас, както и основанието за намаляване на цената е

конюнктурно намаляване на цената на дървесината. Но това е сезонно. Винаги в сезона след нова година цената на дървесината пада и когато дойде есента, започва да се вдига. Не може в една Наредба да слагаме конюнктурни данни от ситуация, която е сезонна. Когато утре се промени цената, трябва да променяме Наредбата ли? Затова всеки като дойде при Вас да иска цена, я доказва. Сега виждаме, че използвате този момент, когато няма тежък корупционен натиск, да решим тези въпроси, защото от години приказваме и не могат да бъдат решение.

И. Хиновски – БЕХ НПО:

Ще внесем писмено становище.

В. Киряков – Асоциация на производителите на екологична енергия:

Извинявам се, че малко закъснях, но пътувам от Варна. Разбрах, че колегите са поискали по-голяма прозрачност за това, как се определят крайните цифри в предоставения доклад. Искам да насоча вниманието на новата ДКЕВР към няколко фрапиращи факти. Норма на възвръщаемост за нов обект - 5,37%, норма на възвръщаемост за ТЕЦ „Бобов дол” – 12%, който отдавна е изплатен, норма на възвръщаемост за „Марица Изток 3” – 7,99%, норма на възвръщаемост за ТЕЦ Варна – 7%, норма на възвръщаемост за ВЕЦ Стара Загора – 9,86%, норма на възвръщаемост за още един ВЕЦ - „Сентрал Хидроелектрик Дьо Булгари” ЕООД – 11,02% (ВЕЦ-ове, които са построени преди 20 г.).

За когенерациите. Норма на възвръщаемост на ЕВН – 7,35%, за Плевен – 6,52%, за Сливен – 8,06%, за Далкия - 6,39%, за Враца – 7,12%, за Брикел – 5,49%, за Свилоза - 6,44%, за „НЕК” ЕАД – 2,2%. Можем да разберем защо „НЕК” ЕАД е пред фалит. Тази формула, която е за нормата на възвръщаемост, която има в методиката, би трябвало да имаме сходна норма на възвръщаемост, а не за ВЕИ-та 5,37%, а за ТЕЦ „Бобов дол” – 12%, като едно нова производство да има между 8% и 12%.

Много моля новата Комисия да преразгледа тези норми на възвръщаемост - или по принцип да увеличи и нормализира нормата на възвръщаемост за ВЕИ-та, или за всички останали, които изчетох, да преведе в същия вид, който е за ново строителство. Така смятам, че с поне 10% може да смъкнете цената на тока.

А. Робинсон – „Агрив Груп Холдинг” АД:

Ще внесем писмено становище.

А. Воденичаров – „Балканика Енерджи” АД:

Ние сме дали писмено нашето становище вече. То е свързано с драстичното неоправдано намаляване на признатите разходи за суровина при ТЕЦ-овете на биомаса. Аргументите са дадени във Ваше решение от 2011 г., през 2012 г. са определени цени. Тази година без никакво основание сте занижили с 30% тези цените. Аз не виждам откъде сте взели тези данни, тъй като в гл. II на решението сте дали писма отговори от Министерството на земеделието за понижаване на цените за биомаса. Откъде е взето това решение да се намали с 30% в целия сектор, не е ясно.

Е. Истаткова – директор дирекция ИАРП:

Цената на биомасата е взета по данни на МЗХ, индексирана е със 7% и е завишена спрямо предходната година с този индекс, разходът за суровината.

А. Воденичаров – „Балканика Енерджи” АД:

В самото Ви решение в момента цената за МВт е 130 лв., а в миналогодишното Ви решение е 215 лв. 215 лв. със 7% е по-голямо отколкото сте заложили в сегашния доклад.

Н. Николов – „Градус 1” ООД:

Напълно подкрепям казаното от г-н Воденичаров преди малко. Всички знаем, че това е нещо, което ни товари, т.н. микс, който определя цената на тока за всички, които плащаме. От друга страна, това е едно нещо, което трябва да се развие, което трябва да предотврати гниенето и отделянето на метан, който е поне 20 пъти по-лош от CO₂.

По отношение на цената, искам да взема отношение към предложението, че новата цена, която виждаме, е поне с 25% надолу. Както каза и г-н Воденичаров, не виждаме от какво е обосновано това нещо. Поддържаме становището, което ще Ви дадем писмено, да се запазят старите цени, тъй като всички бизнес планове, които са правени по този въпрос, се базират на цени, които са били до момента действащи.

М. Митев – Движение на протестиращите „Освобождение”:

Ще внесем писмено становище.

Н. Ялъмов – Екоенерджи Мениджмънт:

Аз ще се присъединя към колегите. Според нас става въпрос може би за техническа грешка, ще дам точно с цифри и с членове къде е тя. Както г-жа Истаткова малко по-рано обясни, Комисията е дала предложение за актуализация на цената на изкупуване на биомасата за централи. С решение от 2012 г. е определена цената, след получаване на писмо от МЗХ, в което е описано, че има 7,4% повишение на цената, е актуализирана съвсем правилно според нас от ДКЕВР цената за стари централи. Цената за нови централи, странно за нас, е съвсем различна. В Глава I, раздел VI, т.5 – разходи за горива, суровини, производство на енергия, стойността е 83,49 лв./МВтч. В Глава II предложението на ДКЕВР е актуализираната преференциална цена, раздел I, т.3, е заложена 6,94 с€/кВтч произведена електрическа енергия, като това увеличение 69,4 с€/МВтч, което е 135 лв. Тази цена 135 лв. е актуализираната от миналата година цена, която според Вас е правилно да се заложи. Странно по какъв критерий е заложена цената 83,49 лв./МВтч. Според нас има и втора техническа грешка, а може би не е техническа. В гл. I, раздел VI, т.2 експлоатационните разходи на централите за новия период са заложени около 30% по-ниски експлоатационни разходи. За актуализираните централи самата ДКЕВР отчита, че НСИ е отговорила на Комисията за 12,7% повишение на работната заплата за периода. Отделно от това в същият НСИ данните показват, че имаме около 17% повишение на горивата за периода. Защо в единия случай за старите централи актуализираната цена експлоатационни разходи е около 44 лв., а за новите централи е 30 лв.? В единия случай говорим за отпадна дървесина - и старите централи, и новите централи купуват една и съща отпадна дървесина. В другия случай и старите централи присъединени до 01.07.2013 г., и тези, които ще бъдат присъединени в следващия период, имат едни и същи експлоатационни разходи. Защо са различни стойностите?

Д. Димитров – Енерджи Системс ООД:

Ще внесем писмено становище.

В. Новаков – Национална инициатива „Социална солидарност”:

Досега всички се изказваха как им е продаван тока, как ще го произвеждат, колко е капиталовложението и как трябва да ги компенсират. В момента има данни, има заложени 13 711 МВт мощност, която трябва да работи, и да произвежда електрическа енергия и която трябва да купуват българите. Не зная дали знаете какво означава това, но по мое изчисление капиталовложенията, които са направени, са от такъв характер, какъвто не можем да си представим в България. Излиза, че около 30 млрд. лв. са направени капиталовложения. Не зная дали имате данни, но доколкото разбрах от изказванията, никъде не се посочва какви капиталовложения са направени за производството на 1 МВт монтирана мощност. Второто, което е съществено важно, че тези намаления на цените трябва да бъдат съобразени с пазарната икономика. Всички искахме пазарна икономика и всички претендирахме за пазарна икономика. Ето Ви сега пазарната икономика. Цените на

електричеството трябва да бъдат съобразени с пазарната икономика, а не да плащаме 1 239 млн. лв. за ВЕИ, които са само 16%, това беше казано миналата седмица в МИЕ от бившия ръководител на ДКЕВР. С тези пари българите плащат оборудването на една атомна централа от типа на Белене, нова, в продължение на 6 г. Не зная дали тези фотоволтаици струват колкото една атомна централа, при условие че ползват безплатна електрическа енергия, отпадна дървесина или водата, която и без това се натрупва. Това нещо не може да продължи така. Нашето желание е ДКЕВР да уточни какви цени могат да бъдат плащани за електричество, произведено от ВЕИ. Тези цени и сега са нереални. Изказванията на колегите показаха, че са нереални. Искахме намаляване с 50% на таксите за услугите за доставка на енергия – високо и ниско напрежение, кафява, зелена и прочие. Какви биха били последствията, ако ДКЕВР извърши оценка на произведената енергия и нейното доставяне, защото в момента производството на енергията, включително миксът, който се прави, струва по-малко от отколкото доставката? Къде изчезват тези пари? Не може за транспортирането на една стока транспортът да струва повече от самата стока. Това не е логично. Искаме да предупредим, че изчакахме ДКЕВР да вземе нормално решение. Сега също чакам, искаме тези решения да бъдат съобразени с възможностите на българския народ, на потребителят да плаща. Както е в момента, не е в състояние да плаща. Точно затова ставаха тези бунтове, точно затова ние протестираме. От 2008 г. още пазим документите, които сме внасяли тук, в ДКЕВР. Намерете си такива експерти, които да изчислят така разходите за производство на електрическата енергия, че да стане тази енергия възможна и платима от страна на българския народ.

Б. Пантев – Горичане Енерджи:

Искам да обърна внимание на начина на изчисляване на нормата на възвръщаемост. Според нас по никакъв начин не става ясно от данните, които са дадени като допускане. По никакъв начин не можем да получим тази норма на възвръщаемост, прилагайки обявената методология. Затова подкрепям колегите, които преди мен споменаха, че трябва да има повече прозрачност в методологията, която прилагаме. Също така обръщам внимание на това, което г-н Бъчваров каза, за пазарната рискова премия. Тя трябва да бъде 2,63% плюс 5,80%, което прави 8,43%, и съществено ще повлияе върху крайните цени на всички източници.

К. Марчовска – „Грийн Билд БГ” ЕООД:

Първо искам да кажа, че подкрепям напълно предложението за определяне на методологията, да стане ясно как се определят цените, всеки ценообразуващ елемент какво включва. Иска ми се да поговорим малко за експлоатационните разходи. Тук е ясно към момента, че таксите за достъп, цената за достъп е малка част от тази цена. В пространството миналата седмица се хвърли една нова цена за балансиране, която ще бъде около 30 лв. Експлоатационните разходи са определени на 23,99 лв. Как се включени разходите за балансиране в тези експлоатационни разходи? Дали въобще са включени тези разходи? Колегата, който говори за биомасата, спомена, че фотоволтаиците имат само двама човека, които се занимават с охрана. Искам да кажа, че това въобще не е така. Фотоволтаиците имат много други разходи - за поддръжка, проверка, как работи системата и т.н. Искам да разбера на база данни средногодишна продължителност на работа на централа са взети 1300 МВт. Тук отчетено ли е, че има деградация в някакъв момент? След 2-3 г. как ще се произвежда енергията, съответно в тези 1300 МВт взети ли са предвид налаганите ограничения напоследък? През последните 2 месеца за 20 дни има ограничения с 40%. Подкрепям също, че 6,53% е абсолютно невъзможно банково финансиране в страната. Няма да правя забележка за възвръщаемостта, защото не мога да кажа нищо по-различно от това.

А. Бъчваров – Българска асоциация за биомаса:

Аз съм малко провокиран от колегата от Национална инициатива „Социална солидарност”. Ние говорим за създаване на работни места. Искам да споделя моето лично

мнение като гражданин, а не като председател на асоциация. Аз също плащам тези сметки. Проблемът не е в това, че плащаме някакви тарифи за зелена енергия, която е нужна, а в това, че страната е бедна.

А. Симеонова – Фондация за околна среда и земеделие:

Целта на нашата неправителствена организация е да популяризира предимствата на ВЕИ и опазването на околната среда. Изключително учудени сме от предложението на Комисията за коригиране на цените. Изучили сме опита на Германия и останалите цени в ЕС за развитие на биогаз инсталациите. Повече от 5 хил. такива инсталации за последните години са изработени в Германия. В останалите страни в Европа този бизнес, този сектор се развива. Обикаляме България, в България има 92 хил. души земеделски производители, 35 млн. декара земя, без горската площ. Най-големият замърсител на околната среда е животновъдството, най-вече говедовъдството. Фермерите в момента произвеждат не суровина, а отпадък. Вместо да се произвежда суровина за биогаз инсталации, фермерите в България изгарят стърнищата, или заравят сламата, или изхвърлят отпадъците си. Трябва да се помисли сериозно за опазване на околната среда и за здравето на населението. Предлагаме Комисията да преосмисли това свое предложение. По някакъв начин тази хора, които са инвеститори, да могат да бъдат стимулирани, защото те наистина инвестират в околната среда и здравето на населението.

М. Арсов – Глобал Грийн Сити:

Искам да поднеса своите извинения, ако не се съобразя с тона, тъй като опитът показва, че Комисията работи най-добре под натиск. Горчивината в изказването ми е породено от практиката държавният орган да взима незаконосъобразни решения (с ясното съзнание, че те са такива), след което да се правят опити те да бъдат защитени в съда. Такъв е според мен и настоящият документ, който днес разглеждаме. Ще кажа защо. Изцяло подкрепям това, което се каза от колегите, за биомасата, защото това е самата истина. Ще подмина това, което буди недоумение, че единствените експлоатационни разходи, които растат, са за вятърната енергия. Може би нещо ново се е случило, колегите са започнали да преработват вятъра преди да го пуснат в перките. Ще го подмина и ще говоря за нещо, което е фундаментално – нормата на възвръщаемост. Цифрите, които са ползвани за определяне норма на възвръщаемост, са грешни, неверни и неточни, което прави изначално документът незаконен. Това е моето мнение и на компанията, която представлявам.

Хубавото на статистиката е, когато става въпрос за цифри в математиката, е, че е абсолютно точна наука. Цитираните от експертите на Комисията източници показват, че никъде (аз разполагам с данните на БНБ), в нито един ред, калкулирайки средната стойност на лихвите, няма такова число, каквото сте ползвали. Най-малката средна сума по лихвените проценти е 8,10% по този кредит, а не 6,53%.

А. Тонева:

Г-жо Истаткова, може ли да се каже източникът, защото вече за втори-трети път се засяга този въпрос?

Е. Истаткова – директор дирекция ИАРП:

Данните при оценка на нормата са по източници на БНБ, а именно доходност от лихвоносни 10 годишни ДЦК, осреднено за 2012 г. - 3,45%, и лихвени проценти по нов бизнес за кредити в евро над 5 години за периода 01-12.2012 г. от 6,53%.

А. Тонева:

Имаме данни и ще бъдат разгледани. Исках да имаме сигурност, че данните са взети отнякъде.

М. Арсов – Глобал Грийн Сити:

Аз държа същия дневник с данните, които са цитирани в доклада, че се ползват. Това, което казвате, е малко по-различно, госпожо. Както колегите много правилно отбелязаха, рисковата премия от 2,63%, които сте взели, аз също разполагам с цитирания източник, малко е приет така, както дяволът тълкува евангелието. Взета е базата на рисковата премия, която се определя според кредитния рейтинг на държавата. Колегите правилно споменаха, че към нея трябва да се прибави и онази рискова премия, която се отнася за пазарните икономики. Тя е 5,8%. Базата, която трябва да се ползва, е не 2,63%, а 8,43%. Следователно, можем да заключим, че нормата на възвръщаемост е абсолютно погрешно определена. Всяка една цифра оттам насетне е немислимо некоректна и незаконна. Затова Ви призовавам към следното, предлагам на вносителя да оттегли документа, да направите експертни групи, като поканите асоциациите с техните експерти, и съвместно да се преразгледат цифрите, които се ползват. Защото грешката от 3 стр. се мултиплицира във всички останали страници до 29 стр. от документа.

Наистина биомасата има най-голяма екологична и социална тежест. Говоря от името на инвеститор, който иска да реализира проект в биомасата. Не можем да го направим вече трета година, именно защото държавата променя през цялото време посланията, които отправя към инвеститора. Няма инвеститор, може би единствено „НЕК“ ЕАД, която да вложи средства за един проект, чиято степен на откупуване е 17 г. Вие обричате биомасата на смърт, още преди да се е зародила.

А. Тонева:

Няма как да оттеглим проекта. Пак припомням, това е обществено обсъждане, за да чуем всички страни. При възможност може да се потърси и независима експертна помощ. Въпросите са прекалено сложни, да не забравяме, че пазарът има и една друга страна – потребителите.

И. Балиева – Грийн Форест Проджект:

Искам да акцентирам на разходите за работна заплата като ценообразуващ елемент. Като инвеститор в производството на енергия от биомаса бих искала да споделя, че за централи от 5 МВт средносписъчният състав на работните места е минимум 70 души. Определените от Комисията разходи за работна заплата правят абсолютно невъзможно изграждането, най-вече оперирането на една такава централа. В доклада си Комисията е приела от НСИ заплати, според които инвеститорът трябва да съкрати поне 70% от персонала си, а заплатите на оставащия да бъде минималната за страната. Запазвам правото си да представя подробно аргументите си в подробно писмено становище.

Е. Миладинова – Тракия Енерджи:

Въпросът на фирмата, която представям, е защо експлоатационните разходи за биомаса се намаляват. Един проект за биомаса предвижда много дълга работа от минимум две години преди да стартира. Всички оферти, които сме събрали, не предвиждат разходи за една инсталация от 5МВт, които са по-малки от 45 евро/МВтч работа. Това ще Ви бъде представено писмено. От експлоатационните разходи са завишени разходите за сервиз и поддръжка на инсталацията.

Я. Джаров – Зауберг Инженеринг:

Всичко свързано с биомасата, ние го подкрепяме. Явно предложението на ДКЕВР трябва да бъде преразгледано доста сериозно, защото има доста поправки, които трябва да се направят. Апелирам за едно справедливо преизчисляване предвид фактите и реалностите. Натъкнахме се на транспортните разходи на биомасата. По необясними за нас причини те се намаляват. Очевадно е, че няма камион на соларен панел. Изчисленията от доклада показват, че 20 т. камион трябва да харчи 16 л. нефта, което се харчи от лека кола. Ако е възможно, да се сформира една работна група, в която да бъдат поканени експерти, и да бъдат преразгледани нещата навреме.

И. Марковски – Ти Ем Инженеринг:

Присъединявам се към изказванията на колегите преди мен. Апелирам за създаването на работна група, в която могат да вземат участие експерти от бизнеса, не само от ДКЕВР, при определяне на цените.

Д. Стоичкова – Българска асоциация за устойчива енергия:

Споменахте за потребителите и техния интерес, че той трябва да бъде отчетен. Аз подкрепям становището на г-н Бъчваров, че производството на енергия от биомаса е в полза на потребителите. Над 2/3 от инвестицията от оперативните разходи остават в България и се въртят в българската икономика, създават се и работни места. Именно при това производство, а не при някое друго.

Аз бих искала да задам въпроса си към представител на „ЕСО” ЕАД. Доколкото зная, Вие в момента изпитвате трудност от гледна точка на балансирането поради непредвидимия товар от ВЕИ?

М. Димитров – член на ДКЕВР:

Понеже разбирам накъде отива въпросът, нека бъдем наясно. Когато говорим за биомаса, интересите на обществото диктуват да бъде оползотворявана и превръщана в енергия.

Д. Стоичкова – Българска асоциация за устойчива енергия:

Аз не разбрах отговора на въпроса си, дали имаме проблем с непредвидими товари?

Р. Кръстева - „ЕСО” ЕАД:

Аз не мога да отговоря, защото това е технически въпрос. По-добре биха отговорили нашите технически специалисти.

Д. Стоичкова – Българска асоциация за устойчива енергия:

Тъй като не получавам конкретен отговор, ще дам конкретен отговор без да е отговор от тяхна страна. Биомасата е единственият, с изключение на ВЕЦ-те, балансиран товар. Единственият диспечерируем товар и предвидим товар. Няма друга такава енергия, която да дава стабилност и сигурност в електроенергийната система, която да може да бъде диспечерирана без срок разходи от „ЕСО” ЕАД. Аз не виждам каква е причината в момента с новите предложения във Вашия доклад, единствената такава енергия да бъде спирана изобщо преди да бъде развита и най-малка частица от нея.

М. Димитров – член на ДКЕВР:

Нека не се спекулира с диспечерируемостта на електрическата енергия от биомаса. Казахме, и всички са съгласни, че интересът на обществото е да бъде оползотворявана изключително и само отпадна биомаса. На второ място, тя да бъде оползотворявана наистина в комбинирани цикли на производство. Когато имаме комбиниран цикъл за производство, диспечерируемостта на тези централи рязко намалява от гледна точка на електрическата енергия, тъй като тяхното производство зависи от нуждата на топлина в момента. Ако предизвика едно разтоварване на топлина, това автоматично води до обратното натоварване на електрическа енергия. Да, централите на биомаса са диспечерируеми от вятърните и слънчевите при определено ниво на инвестиции, но нека не се спекулира с този въпрос.

Д. Стоичкова – Българска асоциация за устойчива енергия:

Бих искала да поправам становището, изказано от господина, защото тук говорим за отпадна топлинна енергия, а не обратното, както е при Топлофикация София, например. Тук топлината е вторичният продукт, а не електричеството. Бъркате нещата.

М. Димитров – член на ДКЕВР:

Ако Вие тази топлина я оползотворявате, имате потребители, които разчитат на нея...

Д. Стоичкова – Българска асоциация за устойчива енергия:

Потребителите ни са сушилни, оранжерии, а не просто потребители. Както количеството на топлинна енергия, така и количеството на електрическа енергия при биомасата може да бъде напълно контролируемо, а не както при обикновените топлофикации.

В. Петев - Българска фотоволтаична асоциация:

Искам да попитам колегите от централите на биомаса, как са готови да бъдат диспечирани – нагоре или надолу. Ако са диспечирани надолу, то готови ли са да се откажат от преференциалната цена за електрическа енергия, когато се ограничават? Ако се диспечират нагоре, то готови ли са да произвеждат по-голяма част от денонощието по-малко от номиналната си енергията, която могат да произвеждат, защото това е част от диспечирането? Говорейки, че са диспечирани, това означава, че доброволно ще се откажат от част от възможните си приходи по преференциална цена.

Фотоволтаиците далеч не са толкова по-недиспечирани. Проведохме няколко семинара, на които обясняваме как се използват за диспечирани за първично, за вторично и третично регулиране на фотоволтаични централи в Германия, Дания. Крайно време е да спрем да си говорим как са непредсказуеми. Дори в момента са задължени разпределителните предприятия и операторите на мрежи високо напрежение в Германия да използват инвертор във фотоволтаиците за първично и вторично регулиране и да използват за подобряване на качеството на мрежата.

Искам да приветствам Комисията за това, че се опитва да отвори и откровено да казва източниците на информация, които използва. Нека всички, които се събират на тази маса или в Комисията по различни поводи, да казваме източниците на информация, откъде я имаме и методологията, която се използва за съответните изводи, а не да се хвърлят едни числа на масата популистки, както го направи представителят на потребителите за 13 хил. МВт, които са присъединени, които работят или би трябвало да работят. Всички знаем, че такива числа не съществуват в България. Мога да Ви кажа някои съвсем конкретни числа и източниците. За последните 3,5 млн. от 1000 МВт фотоволтаични централи са инвестирани между 3,5 – 4 млрд. лв. или 2 млрд. евро. От тези 2 млрд. евро почти 1 млрд. евро са чуждестранни инвестиции. Всеки може да направи сметката, поглеждайки сайта на агенцията за инвестиции на НСИ, че това са между 60 и 70% от цената от преките чуждестранни инвестиции, направени в България. Останалите 1 млрд. евро са инвестирани от български банки, кредитите ще бъдат връщани от приходи от цената. Тези пари ще отидат в българската банкова система. Пряко заетите във фотоволтаичния сектор хора са около 20 хил. души, от които над 50% са високо квалифицирани, с висше инженерно, икономическо образование или специално техническо образование. Това са висококвалифицирани кадри, които получават заплатите си в България и носят приходи на държавата. Ако ги нямат тук, те ще отидат някъде другаде и ще получават високи заплати в други страни. Непряко заетите са още около 10 хил. души, които са в съпътстващите индустрии. За 1 МВт средно не са заети само двама души за охрана, заети са няколко висококвалифицирани специалисти за поддръжка, наблюдение, сервизно обслужване, заети са финансисти, счетоводители и др. Затова нека не говорим за социалния ефект, който е за потребителите, защото всички ВЕИ производители също сме част от икономиката, които донасят своята добавена стойност в тази държава.

Д. Стоичкова – Българска асоциация за устойчива енергия:

Говорим за нещо по-различно. Сдобих се с информация от доклада на ЕК, където се препоръчва доста голям брой инсталации от конвенционална енергия да бъдат изведени от експлоатация. Каква е политиката за тяхното заместване, предвид че ще се отвори голям луфт? Според нас биомасата е единственият алтернативен източник.

А. Тонева:

Въпросът явно не е към нас, защото би трябвало да знаете, че енергийната политика не се определя от ДКЕВР.

Б. Сандов – ПП Зелените:

Ролята на политическата партия е да защитава и потребителите, и производителите, и държавата. Ние сме и европейски граждани, ние все пак сме страна членка на ЕС, и този въпрос малко се отбягва. За нас е силно притеснителна поредната турболенция, която се случва с регулацията, свързана с ВЕИ сектора в България. Ние смятаме, че това ще доведе до пореден удар върху инвестиционния климат и върху самия сектор, който съществува, и все още е достатъчно крехък. Ще внесем подробно писмено становище. Апелираме доста отдавна за пълна прозрачност в начина на ценообразуване. Тя все още не е достатъчно ясна, все още не е достатъчно ясна формулата - от какви елементи се състои и какви са точните измерими показатели вътре (има предвид като конкретни стойности). От друга страна е добър момент, че енергийният регулатор поставя такава първоначална формула, това трябва да продължи. Макар секторът да не осъзнава, дори тук чуваме критики помежду им, засегнат е целият сектор на ВЕИ. Това ще доведе до по-сериозни проблеми за страната ни в по-широк план. Не съм убеден все още, че в България коректно се изчисляват цените на енергията с всичките ѝ разходи и приходи, които може да има, като щети за обществото. Ние продължаваме да пренебрегваме като фактор нарастващите щети от климатичните промени, предизвикан от въглеродните емисии, от парниковите емисии, за които в момента България се оказва, че е с най-голям фонд от последните данни на ЕК за 2012 г. Иначе сме на първо място по завишаване на нивата на парниковите газове в атмосферата в нашата страна. Не се отчита достатъчно елементът за местна икономика и нови работни места, които секторът създава, и какъв е приносът на това към България. Когато е удобно, се гледа на един сектор поотделно, а когато не е удобно, се гледа общо. Ако ядрената енергия в България е един общ сектор, тогава включваме ли в инвестиционните разходи на България разходите на „НЕК“ ЕАД от над 1,5 млрд. лв. към ценообразуването на ядрената енергия, която идва от другата ядрена централа (предвид че инвеститорът е същият, секторът е същият)? Явно тук отделяме нещата и в същия момент сега се опитваме по някакъв начин да запустим тази огромна дупка, създадена от инвестиционните разходи за проекта АЕЦ Белене, взимайки от ВЕИ. Аз не мисля, че нещата са черни и бели. Не казвам, че целият сектор на ВЕИ е бял. Напротив, за нас решението е зелено, то е някъде по средата. Ние силно се надяваме, че ще се задържи подходът, който беше заявен, за малки ВЕИ проекти, които са притежание на дребен и среден бизнес, и на потребителите. Ще внесем писмено становище.

М. Димитров – член на ДКЕВР:

Исклучително съгласен съм с тази част от изказването на г-н Сандев, в което каза, че не трябва да се допуска „ритане по кокалчетата“ между различните видове ВЕИ и технологии, тъй като ако погледнем малко по-отстрани нещата, а ми се струва, че до момента не погледнахме от такава гледна точка, ние се намираме в една страна, която е в сериозна криза. Особено сериозна е кризата с доходите и платежоспособността на тези, които плащат за всички видове енергоносители и енергии. От тази гледна точка смятам, че е справедливо всички да понесат по някакъв начин тежестта на кризата. Искане ми се да разберете, че от такава позиция са продиктувани предложенията, които се правят, и се обсъждат днес. От такава позиция ще бъде и решението на Комисията.

Едно малко връщане към въпроса с биомасата, единствено за да уточним. Да, топлинната енергия е отпадна, но когато говорим за комбинирано производство, и това нещо се вземе предвид при ценообразуването на електрическата енергия от биомаса, това означава, че има едно полезно потребление на топлина, което ако централата бъде диспечерируема единствено по електрически товар, това означава, че ще бъде свален и топлинният товар, това означава, че потребителите на тази топлина трябва да се спасяват по някакъв друг начин.

Д. Стоичкова – Българска асоциация за устойчива енергия:

Какви потребители на малки инсталации до 1,5 МВт?

М. Димитров – член на ДКЕВР:

Тогава спираме да говорим за комбинирано производство. Добре ще бъде въпросите за различните видове товари, за тяхното задоволяване, да говорят хора, които са запознати с тематиката, а не само с икономически модели.

Е. Божков – член на ДКЕВР:

Благодаря за всички изказвания, за мен бяха особено ценни. Изключително ценни неща чух. Разбира се, на моменти отидохме от откритата дискусия към форма „научно-технически съвет“, но и това е полезно. Нали разбирате, че ние тук „баем на един нероден Петко“. Целта е, когато той се „роди“, да хареса на всички. Трябва да се опитаме да постигнем това. Затова и идеята за работни групи, всички тези неща ще ги вземем предвид. Направи ми впечатление, че не взехте отношение по въпрос, който беше маркиран от г-н Петев. Защо и как се получава така, едно голямо нарушение на ЗЕВИ – това че не трябва да се възпрепятства издаването на становища и предварителни договори за присъединяване на инсталации до 1,5 МВт за ВЕЦ-ве и инсталации за биомаса, както и за инсталации до 30 кВт върху покривите. Това беше репликата към ЕВН. Във връзка с това заявявам пред Вас, че още днес ще поискам информация от всички ЕРД, както и от „НЕК“ ЕАД, за това – какво е съотношението на поисканите становища за присъединяване до 1,5 МВт, какво е съотношението на сключените предварителни договори за присъединяване до 1,5 МВт за тези инсталации, каква част от „НЕК“ ЕАД е удовлетворена. След това обещавам тази информация да стане публична.

А. Тонева:

Цялата информация би трявало да е публична, ще публикуваме и протокола от това обществено обсъждане на сайта на ДКЕВР.

И. Стефанова – „ЕВН България Електроразпределение“ АД:

Като потвърждение на Вашите думи, точно така е, ДКЕВР е издала становище към нас. Точно Комисията ни е препоръчала всички централи на средно напрежение да бъдат съгласувани с „НЕК“ ЕАД. Колегите цитираха само половината от становището. Истината е, че цялото становище е, както и Вие казахте, ние да съгласуваме с „НЕК“ ЕАД всяко присъединяване на средно. Съгласете се, че не е редно да дадем предварителен договор на централа, след което да не можем технически да осъществим това присъединяване. Колегите уточниха, че извършват инвестиционни разходи, планиране, предпроектно проучване, след което ние без да съгласуваме не можем да продължим процедурата. Ще Ви дадем цялата информация, за да видите и се уверите, че ние нямаме съгласуване на средно напрежение в момента от „НЕК“ ЕАД, което спира процедурите на средно.

М. Николова – Българска соларна асоциация:

Извинявайте, но не говорим за централи на средно, говорим за 10 кВт, 30 кВт, на които от миналата година м. юни ЕВН отказва присъединяване. По-рано ги пращаше за присъединяване за 2016 г., затова се наложи ДКЕВР да издаде второ становище, въпреки че имаше едно такова вече. След това на централите просто им е отказвано. Има такива

случаи масово, можем да Ви покажем десетки. За случаите за съгласуването с „НЕК“ ЕАД. Извинявайте, но това съгласуване продължава 8, 10, 12 месеца. Реални случаи има страшно много – или „НЕК“ ЕАД не отговаря, или ЕПР-та не запитват в срок, нямам представа.

Поискахме второ обществено обсъждане на Общите условия за договорите за достъп. И Вие, и г-жа Хаританова казахте, че ще се съобразите с това нещо и ще го направим. В последното си заседание с г-жа Хаританова сте взели решение да се потвърдят договорите за достъп на ЕРП-та. В договорите за ЕВН продължава да стои задължението ние да изграждаме въпросните уреди, които струват 21 хил. лв., и за които няма все още никакво становище нито от Вас, нито от министерството. Ако може този въпрос да го повдигнем и помислим отново.

А. Тонева:

В момента имаме процедура по регулаторен одит в дружествата. Този въпрос беше засегнат в част от констатациите на одиторите. Още не сме приключили процедурата по оформяне и приемане на констатациите от регулаторния одит.

И. Илиев – член на ДКЕВР:

Искам да обърна внимание за становището, което всички визирате няколко пъти, по чл.24 и чл.25, което изрази Комисията. То беше по повод на безброй жалби от миналата година на фирми, стигнали до предварителен, окончателен договор, становища. Особено касаеха бавенето между ЕРП и „НЕК“ ЕАД. Оказа се, че ЕРП-та са по-бързи, в „НЕК“ ЕАД становищата се бавеха дори до 2 г. Ние имаме тази информация и на база на нея Комисията от тази година излезе с това становище. Смятам, че това задоволява сектора като цяло. Това нещо сега го разбрахме, както разбират и всички членове на Комисията. Ще се информираме допълнително и ще вземем адекватни мерки.

В. Петев - Българска фотоволтаична асоциация:

Цитирам по памет Вашето становище от февруари, последното изречение: „по чл.24 и чл.25 не е необходимо съгласуване“. Това е едно от отрицателните становища, които сме изпратили в Комисията, датата е 10 март, относно искане за присъединяване на мощност 4,5 кВт в КЕЦ Карнобат. Нека колегите от ЕВН кажат дали 4,5 кВт присъединяват на средно напрежение. Мога да Ви цитирам съвсем мъничка част от писмото. „За оценка на възможността за присъединяване бе извършено обстойно проучване на състоянието и работата на енергийната мрежата в района на Вашия инвестиционен интерес. Направените изчисления показват, че към настоящия момент не е възможно присъединяването на заявената от Вас централа, без това да доведе до недопустимо нарушаване на параметрите на напрежението и качеството на електрическата енергия, доставена на клиентите на ЕВН“. Всеки инженер знае, че фотоволтаичните централи в малки мащаби в населени места подобряват качеството на напрежението и на $\cos \phi$, а не да я влошават, разтоварват мрежата и намаляват загубите. Може би трябва да питаме колко са намалени загубите на разпределителното предприятие, производството върху тяхната територия от фотоволтаици и как това ще се отрази на намаляването на разходите за експлоатация и признатите загуби през следващия регулаторен период.

Явор Жиков:

Дали сме нашето писмо вече писмено. Нас ни интересува биомасата, открихме малко грешки в доклада. Вие декларирахте от името на Комисията готовност за отваряне на работни групи, защото явно има доста проблеми за решаване. Може ли да получим информация кога и как ще се състои това, кои външни експерти ще бъдат допуснати, за да можем да работим и ние?

А. Тонева:

Декларацията за работни групи е декларация за прозрачност и отвореност в процеса на работа. Още не сме решили точно как ще го реализираме. Имате 14-дневен срок да дадете становища. Надявам се, че създадената от Комисията работна група ще бъде отворена и с желание да прочете всяка дума, която се внася в Комисията. Това е процедурен въпрос, който ще уточним допълнително. Сами виждате, че проблемът има страшно много страни.

Днес трябва да обсъдим и доклада относно определяне на цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, когато инвестицията за изграждането на енергиен обект за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници се подпомага със средства от национална или европейска схема за подпомагане. Цените са получени пропорционално в резултат на обсъждания първи доклад. Ако някой иска, може да внесе становище и по този доклад в 14-дневния срок. Докладът също е публикуван на интернет страницата на ДКЕВР и обявените цени са получени в резултат от вече разгледаните днес.

След като установи, че няма други изказвания, председателят благодари още веднъж на присъстващите и закри в 12:15 ч. общественото обсъждане, като напомни за 14-дневния срок, в който могат да се представят в Комисията предложения относно определяне на преференциални цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници и определяне на цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, когато инвестицията за изграждането на енергиен обект за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници се подпомага със средства от национална или европейска схема за подпомагане.

Окончателни решения Комисията ще вземе на 28.06.2013 г.

Приложения:

1. Доклад относно определяне на преференциални цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници
2. Доклад относно определяне на цени на електрическата енергия, произведена от възобновяеми източници, когато инвестицията за изграждането на енергиен обект за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници се подпомага със средства от национална или европейска схема за подпомагане
3. Писмо покана на ДКЕВР с изх. № Е-13-00-18/11.06.2013 г.
4. Пълен запис на общественото обсъждане на цифров носител.

ЧЛЕНОВЕ НА ДКЕВР:/п/

ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР: /п/